

כאלה, מבין חברי הכנסת, היה תמיד אפסי. אך המעמד העניק להם את ההרגשה המתוקה שהם שותפים לסודות המדינה, להכרעות ולהחלטות. יתר על כן, הברר הבטיח ל"יועצים" בכל שנה נסיעה יפה על חשבון המדינה, ושורת במנהאטן הוורת במעמד רם. מפא"י לא הסתפקה בכך. לא פעם ניתן להררי להבין כי בן-גוריון לא יתנגד לראותו באחד הימים על כסא שר-החוזק. אחרי הבחירות האחרונות, כאשר שמעון פרס כמעט הצליח לסלק את גולדה, וכאשר אשכול רצה ללכוד את הליברלים בקואליציה, אף היתה זאת, לרגע קט, אפשרות ממשית.

עורך-הדין הררי הוא אדם המרחיק ראות. לכן, כאשר טילפנה לו גולדה מאיר והביעה באוזניו את הזדעזועותה ממעשיו של כ"ץ, ענה לה הררי, בבטחון עצמי נאה: "אין לך מה לדאוג. אני אסדר את זה." אך לא רק עליו לחצו. משך כל אותו יום הופעל לחץ אדיר מצד משרד-החוזק על כל הליברלים הקרובים למפא"י, מלוח באימונים שונים ומשונים.

★ ★ ★

משפט בנידה

הפגישה בין כ"ץ והררי היתה קצרה ותכליתית. הררי, המושך את המפלגה לקראת לכן עבר ישר לעניין. ידע שלא ישכנע במלים יפות את כ"ץ, המושך את המפלגה לקראת דר' גולדמן.

בצע דברים כאלה יש אפשרות להעמיד אדם למשפט על בגידה! אמר, ואכן, דר' גיונסון הוא בלי ספק, "סוכן זר", אשר עצם המגע עמו מהחה "ריגול חמור" ודינו המשעשע שנות מאסר, אלא אם כן סבור השופט כי הסיבה סבירה.

הררי לא הסתפק בכך. "אין מקום במפלגה הליברלית לאנשים המתנהגים כך!" קרא. היה זה איום ברור לגרש את כ"ץ מן המפלגה. וכדי שהדברים יהיו ברורים לגמרי, אמר הררי את חמש המילים הקובעות: "אני אוסר עליך ללכת לפגישה!"

הררי הינו, אומנם, יושר-ראש סיעת הליברלים בכנסת ועוסק בענייני מדיניות-החוזק, אולם אין לו מכות לאסור משהו על מישהו. כ"ץ ידע זאת. אך מאידך חשש לצאת למאבק מכריע על דעות גולדמן בשלב הנוכחי, כשהמפלגה עדיין אינה מגובשת, ותומכי הקו גולדמני עדיין אינם מוכנים לקרב. על כן מסר את העניין לידי נשיא המפלגה, פנחס רוזן. הלה פסק בצורה הראויה למשפט שלמה: אמנם אין רע בפגישה, אך למען שלמות המפלגה וטובתה, כדאי להתר עליה.

כ"ץ קיבל עצה זו. הוא הודיע לשימחה פלאפן כי לא ישתתף בפגישה עם גיונסון. העלה בישיבת הוועדה המדינית של המפלגה תביעה נמרצת לערוך כירור בעניין אוימו הפרועים של יוהר הררי. גם אנשים כמו קול הביעו את הזדעזועותם מכך שהררי איים על כ"ץ במשפט בגידה. דו"ח על פרטי העניין הועבר במהרה למשרדו של גולדמן.

ישאר שימחה פלאפן המפ"מי. הוא יכול היה ללכת לבדו לפגישה, להסביר למתחך ועדת-הפיוס את עמדתו בעניין פתרון בעיית-הפליטים. הוא לא עשה זאת. מדוע? יתכן כי שוהר-השלום המפ"מי פוחדים מפני יעקוב חזן לא פחות מכפי שפוחדים שוהר-השלום הליברלים מפני הררי, וגורלו של הארון כהן עודנו טרי בזכרון.

יתר על כן: למפ"ם כולה יש פחד נברוטי מפני "כידוד". אין היא רוצה להיות מבודדת בשום עניין. פגישה בהשתתפות עסקן ליברלי היא כשרה. פגישה בהשתתפות אנשי מפ"ם בלבד עלולה להיות מסוכנת.

כך קיבל מיסטר גיונסון הודעה כי האדונים כ"ץ ופלאפן נאלצים, לצערם הרב, לבטל את הפגישה עמו, מסיבות טכניות.

★ ★ ★

עלבון אישי צורב

הפרשה מוזרה לא היתה חשובה במיוחד, לולא היתה חלק ממאבק גדול הרבה יותר. היא דמתה לחילופי-ראש בין שתי כיתות-סיוור, שנתקלו זו בזו בשטח-הפקד, ושהיו שייכות לשני צבאות יריבים הנערכים לקרב.

הציבור הרחב הבחין במאבק זה לפני כמה שבועות, כאשר נודע במפתיע כי נציגי ישראל באמריקה החליטו לבטל למעשה את דרכונו של יוסף ("גוי") גולן, עוזרו האישי של דר' גולדמן ונהלה משרד-החוזק הפרטי שלו (העולם הזה 1277). בכנסת הודיע שר-הפנים כי לפי בקשת שרת-החוזק לא הוארך דרכונו של גולן וכי הדבר נבע מטעמי בטחון.

היה זה עלבון אישי צורב לדר' גולדמן. אולם הוא לא יצא לקרב. כמו תמיד, העדיף את השתלשלות. הוא לא ביקש להעביר את רוע הגזירה, אף לא ביקש התנצלות. הוא רק ביקש — ואף השיג — את דחיית הגזירה לשנה אחת.

העניין הורד מסדר-היום של הכנסת, תוך הבטחה ששרת-החוזק תביא את טענותיה בפני ועדת-החוזק והבטחון, אך עד היום היא לא חלמה אפילו לקיים הבטחה זו. גולדמן שתק. תגובתו זו של גולדמן נרשמה היטב בלישכתה של גולדה מאיר. היא הסיקה מסקנה נכונה: גולדמן לא ילחם. אפשר לקצץ בו אחר זו את כל נאמנותו כנפיו.

השבוע אירעה תקרית חמורה הרבה יותר. שרת-החוזק הרימה את קולה בממשלה, תבעה להעניש את גולדמן על התערבותו הגסה בענייני-החוזק של המדינה. המקרה הנוזף: פגישה של גולדמן עם פליים טאלבוט, עוזר שרת-החוזק האמריקאי. פגישה זו נתקיימה לפי בקשתו של גולדמן עצמו, ונידונו בה, בין השאר, בעיית הפליטים ובעיית תוכנית-המהים של ישראל. כך קראה גולדה, לדבריה, בעתונות.

גולדה מאיר לא היתה זקוקה לדו"ח מפורט כדי לדעת מה דובר שיחה זו. כי דעותיו של גולדמן בשני הנושאים ידועות. הוא מאמין שאפשר לפתור את בעיית הפליטים על-ידי החזרת חלק מהם לארץ, ותשלום פיצויים לשאר. ואילו בעניין מובילי-המהים הארצי סבור גולדמן שבן-גוריון, פרס, דיין ושות' גרמו בעצמם לכל הבעיות, על-ידי דיבורים פרובוקטיביים, שכיהרו את הערבים לפעול. אילו ביצעה ישראל את העבודה בשקט, כך טוען גולדמן, היו הערבים שותקים, וכל העניין היה עובר בשלום.

באוזני גולדה, דעות אלה הן בחזקת כפירה-בעיקר. וכשהן נאמרות על-ידי נשיא ההסתדרות הציונית ונשיא הקונגרס היהודי העולמי, בשיתוף עם מדיאני, זה הרי זו חבלה בבטחון המדינה. על כן תבעה מן הממשלה לשים קץ לתעלולי גולדמן.

★ ★ ★

זהב נגד זהב

שינאה של גולדה לגולדמן הפכה זה מכבר לשם דבר. אשת-הזהב ואישה-זהב אינם סובלים זה את זה. בשינאה זו מעורב גם האיש השלישי ששמו מורכב מזהב — ג'ו גולן (לשעבר גולדין).

מצד גולדה, יש לשינאה זו מקור נשי מובהק: היא אשה קנאית. בעוד שנשים פחות חשובות מפעילות תכונה זו לגבי המתחרות על חסדי הדין, הרי גולדה מאיר מפעילה אותה בכל הנוגע לבחיר-לבה, משרד-החוזק.

אין היא סובלת אדם המתחייב להתערב במדיניות-החוזק של ישראל. כאשר קורה הדבר, היא מסוגלת לרדוף את העבריים בעקשנות נקמנית המתאימה לאל התנ"י, שהוא אף קנא. בגלל סיבה זו נמצאת גולדה במאבק מתמיד עם שמעון פרס, שהפקיע לעצמו את ניהול המדיניות הישראלית באמצעות המסחר בנשק, ענייני המחקר וחילופי הידיעות. אולם את פרס אין גולדה יכולה להכזיב. לכן הסתפקה, לאחרונה, בפתרון שגם הוא נשי מובהק: היא שומרת על הצורה החיצונית. שמעון פרס עושה ככל העולה על רוחו הפוריה, אך משרד-החוזק מודיע שהדבר נעשה בשליחותו. כלפי גולדמן המצב שונה. גולדה מאמינה שהיא מסוגלת לחסל את פעילותו הפוליטית של האיש, המתחייס אליה בבזו גמור, כאילו לא היתה אלא כתבנית של בן-גוריון.

גולדה

אומנם, לא גולדה המציאה את הטענה כי רק משרד-החוזק רשאי לבוא במגע עם אישים זרים ולשוחח עמם על ענייני המדינה. גם משה שרת, איש קנאי ויהיר, סבר כך. צמרת משרד-החוזק, בהנהגת ראובן שילוח המנוח, ניסתה להפעיל טענה זו בכוח. אולם גולדה עולה מבחינה זו על כל קודמיה.

הטענה עצמה נובעת משלושה מקורות שונים: רוח הגטו, רוח הסוכנות היהודית ורוח המיסטר הטוטאליטארי. עיקריה:

● בגטו סברו היהודים כי עליהם לכבס את כביסתם המלוכלכת בהסתר, רחוק מעיני הגויים הערלים, אחרת יגביר הדבר את ה"רישעות" (שנאת-היהודים). יהיו חילוקי-הדעות הפנימיים כאשר יהיו, כלפי הפריץ יש לקיים חזית מאוחדת של כל העדה. גבאי הקהילה הם הדוברים היחידים, השתדלנים המוכרים בשם הכלל.

● הסוכנות היהודית נאלצה, בימי המנדט הבריטי, להיאבק קשה על סמכותה הבלעדית לדבר בשם כל היישוב. כאשר שלחו האנגלים לארץ ועדת-חקירה מלכותית, היו מופיעות בפניה משלחות שונות ומשונות, שייצגו נקודות-השקפה שונות ומגוונות. אגודת-ישראל הדתית, הרביוניסטים של ז'בוטינסקי, אנשי ברית-שלום של הפרופסור גונס, כולם פפרו בסמכות "המוסדות הלאומיים" לדבר בשמם. המאבק על "המרות הלאומית" הלך בימים ההם עניין של חיים או מות בעיני דור שלם של עסקנים ציוניים, וביניהם עסקנית-הפעולות גולדה מאירסון.

● המיסטר הטוטאליטארי — יהיה פאשיסטי או קומוניסטי — בכלל אינו משלים עם קיום נקודות-השקפה שונות. כל המשמיע דעה השונה מן העמדה הרשמית, הריהו בוגד שפל, פושע שמקומו במתנה-ריבון. רוב מנהיגי המדינה, שגדלו באירופה המזרחית ולא הכירו מעולם מיסטר דמוקרטי, מרגישים כך.

כל ההשפעות האלה התאחדו ברוחה של גולדה מאיר.

★ ★ ★

האיש שאינו לוחם

אשר הגיע העניין ליוון בממשלה, הציע משה שפירא הדתי לנקוט בדרך הוגנת. קיים "מוסד לתיאום", שתפקידו הרשמי לתחך בין ממשלת ישראל וההסתדרות הציונית. שפירא הציע להעביר את העניין למסד זה.

לא במקרה הציע זהקא שפירא דרך זו. כי השר הדתי, שנאלץ בניגוד לרצונו לפעול נגד ג'ו גולן, לא רצה מעולם להרגיז את גולדמן. כי גולדמן חולש על זרם-הכספים העצום המזין את רוב מפלגות ישראל, וגם את המחנה הדתי. בעיני שפירא היתה כאן הזדמנות של זהב פלייס את אישה-זהב, השולט על זרם-ההון.

אולם הפעם צמחו לגולדה במפתיע בעלי-ברית חזקים. בן-גוריון עצמו נטל את העניין לידיו. הוא תבע מן הממשלה להשפיל את גולדמן בפרה-סוריה, לשגר לסוכנות היהודית מכתב רשמי שיגוף בו בפומבי מכתב כזה יכול היה לחסל את יוקרתו של גולדמן בעיני כל גורם בינלאומי רציני.

התרעם בן-גוריון: גולדמן מתבל באחדות האומה ובאינטרס של בטחונה! הוא לא מסר אפילו דו"ח על פגישותיו!

ההצעה הובאה להצבעה. השותפים הקואליציוניים הצביעו נגד (ואף דאגו לפרסם זאת בעתונותם). בקולות הרוב המפא"יי נתקבלה הצעת ראש-הממשלה. המכתב היה אומנם סודי — אך נערי-החצר מסרוהו מיד לעתונות המקומית והורה, בצורה המוגזמת והמנופחת ביותר, השאלה היתה: מדוע נקט בן-גוריון קו זה? התשובה על כך נוגעת לעצם מקומו של נחום גולדמן ביורה הישראלית הפנימית.

גולדמן מטיף כיום לתורה הנוגדת לחלוטין את הבטחונות הרשמי של ממשלת ישראל. הוא טוען שאפשר להתקרב לברית-המועצות, לנהל מדיניות ניטרלית. להבטיח את הפירוז האטומי של המרחב, לקרב את השלום עם הערבים.

גולדמן

הוא לא המציא דעות אלה. הן גובשו, זמן רב לפניו וביתר עיקביות, על-ידי העולם הזה. לאחר מכן על-ידי הפעולה השמית וזר-השבועות אתגר, ולאחרונה על-ידי מספר גובר והולך של חוגים אחרים. אולם לגולדמן נודע תפקיד חשוב בהצעתו. הוא קירב אותן לחוגים בורגניים מכובדים, שלא היו מסתכנים בקבלת דעותיהן על קבוצות קיצוניות. מבחינה זאת דמה גולדמן ללבון, שהחל באחרונה להביע דעות נגד הבטחונות. כל זה מרגיז את בן-גוריון. אין הוא רוצה כי דעות אפיקורסיות, הנוגדות את כל דרך חייו, יקבלו איצטלה של נכבדות.

אולם בן-גוריון ידע גם את הצד השני של המסבע: שגולדמן לא ילחם נגדו על דעותיו. כמו משכילים רבים בעלי אינטלקט מזהיר, מרגיש גולדמן נחיתות לעומת איש המעשה.

★ ★ ★

גיבוש כוחות

גולדמן עצמו יש תיאוריה יפה מאוד להצדקת השתמטותו מן המאבק על דעותיו. תיאוריה זו אומרת, בערך, כדלהלן:

אין כל טעם להילחם על השלטון בישראל כל עוד בן-גוריון נמצא על הבמה. בן-גוריון יחשל בנקל כל יריב. כניסה למאבק בשעה זו הסתיים רק בחיסולו של גולדמן עצמו, ברצח שמו הטוב על-ידי מסע-השמצה פרוץ. לכן יש להימנע לפי שעה מכל התנגשות. בינתיים אין לעשות מאומה, פרט לכמה הכנות שקטות. בין השאר אפשר לגבש כלים אחדים להפצת דעותיו של גולדמן. בכלים אלה ישותפו אנשי השמאל אשר למפ"ם, הקרוב לדעת גולדמן בשטח הערבי והסובייטי; הקבוצה הליברלית התומכת בדעותיו, וכמה ידידים מסוגו של דר' ישעיהו פרדר, מנהל ב"ל. אולי אף יועמד לרשותם, בעזרת הכסף של גולדמן, דורשבעון רעיוני חדש, שיתחרה באתגר וברוה-השבועות שיוקם על-ידי קבוצת לבון. הוא יפיש את דעותיו של גולדמן, ישם את הדגש על הציונות, ולא יביע שום דעה בענייני כלכלה וחברה. עורכו המעשי יהיה איש מפ"ם, אך הכסף יהיה בידי כלכלן ימני. מכיוון שמנהיגי הליברלים מתנגדים לסידור זה, יופעל לחץ על גולדמן שלא יתן ידו ליוזמה זו.

אותה שעה ישתדל גולדמן למשוך את המפלגה הליברלית לצידו. חוץ מן הקבוצה הקטנה של תומכיו, יש במפלגה אישים רבים הפוסחים על שתי הסעיפים אך המוכנים לקבל חלק מדעותיו, כדי להבליט את ההבדל בינה לבין חרות. משה קול, יוסף ספיר ואף יוסף סרלין הביעו לא פעם נכונות לשקול מחדש את קו המפלגה בענייני מדיניות-חוזק, בניגוד להררי, רימלט הרביוניסטים החתקים במפלגה. אך הם יעשו זאת רק אם גולדמן עצמו יבוא ארצה, יפסיק לשחק ויכנס לעניינים ברצינות.

כל אלה לא יהיו אלא פעולות-הכנה. רק כאשר יירד בן-גוריון מן הבמה, ייכנס גולדמן למאבק ממש. גולדמן מאמין כי המדינה לא תסתפק לאורך ימים באנשים קטנים כמו אשכול ופרס, אלא תתנגעם בעלת שיעור-קומה שתעמוד בראשה. את התפקיד הזה מוכן גולדמן למלא, ללא צניעות מתחסדת.

אלא שרבים סבורים כי זוהי אטופיה מוחלטת, כמו חלומותיו הדומים של פנחס לבון. אמר השבוע פרשן מפורכ: "גווח מאוד לפתח תיאוריות המהיבות לא לעשות מאומה כיום, ודוחות כל מאבק לתאריך בלתי-קבוע, תהלוי בחסדי הקושי-ברוך-הוא. בינתיים נקבעות עובדות-כוח חדשות. המאבק על ירושת בן-גוריון התחיל מזמן, והוא עשוי להגיע לכלל הכרעה סופית עוד בימי חייו. מי שרוצה לרשת מחר, חייב ללחום היום." נואה כי זאת הם דעתו של איש מעשי כמו שמעון פרס. הוא שיתף פעולה עם גולדה מאיר, כדי להמריץ את בן-גוריון לסטור את לחיו של גולדמן. סטירת-לחי זו צילצלה השבוע במדינה. קולה נשמע היטב בכל מקום שם עוקבים מומחים אחרי הנעשה בישראל. גולדמן עצמו הגיב עליה בצורה מרוסנת. הוא הודיע שקיים את פגישותיו עם גיונסון וטאלבוט לפי בקשת שגרירות ישראל בחשיניגטון, ובידיעתה. אחרי שהפך בדרך זו את טענת הממשלה למהתלה, הודיע שיבוא השבוע ארצה לברור העניין אישית.

השאלה היא: האם הפעם יילחם?